

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEK“
Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26 — Tel. 13-02
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Koroški Slovenec, uredništvo, Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26

List za politiko,
gospodarstvo in prosveto

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 10 Rpf.
Stane četrtletno: 1 RM — Rpf; celoletno: 4 RM — Rpf
Za Jugoslavijo četrtletno: Din. 25; celoletno: Din. 100
Za Italijo: Prezzo di vendita Lire —60.

Med Rusijo in Evropo.

Car Peter Veliki je bil, ki si je za-
snoval stvaren in izvedljiv načrt, kako
pripelje Rusijo v Evropo. Le preveč
mu je ta ogromni, neokretni kolos,
čigar glavni trup obsega dobršen kos
azijske celine, težil nazaj na vzhod in
siloma ga je hotel privedi na zapad
med narode visoke civilizacije. Radi-
kalne so bile njegove reforme v notra-
njem ustroju ruske države, duhovitejša
je bila domislica, da je treba med Rusi-
jo in Evropo živega, trajnega stika.
Rusiji je bilo treba dostopa do morja,
ki ne zamrzne in je najvarnejša in naj-
cenejša prometna vez med deželami.
Matjuški Moskvi je pustil njen starin-
ski, vzhodni značaj, z vso naglico pa
pričel graditi ob izlivu reke Neve v
Finski zaliv novo državno prestolnico
ter jo nazval Petrograd. Od tistih dob
do danes je bilo nasprotje Petrograd—
Moskva nasprotje dveh Rusij, prve te-
žeče in stremeče na zapad v civilizacijo
in zunanji razvoj, druge tajinstveno za-
veryane v vzhod in njega bogato dušev-
nost. Prestolnica Petrograd se je na-
glo razvijala, v vojnah s Švedsko je
Peter pridružil Rusiji še južni del Fin-
ske z njenim številnim otočjem. Angli-
ja in Francija, predstavnici poznejše
Evrope, sta z nevoljo opazovali nagli
razvoj in rastoči vpliv vesele Rusije,
Napoleon ga je skušal zaustaviti s svo-
jim pohodom na Moskvo, Anglija ga
je spretno zajezila koncem minule
svetovne vojne. Koncem leta 1917 je
šel Petrograd še trinapol milijona pre-
bivalcev, a z osamosvojitvijo Finske sta
Petrograd — sedaj Leningrad — in
Rusija zašla v silno neprijeten položaj,
kajti svobodni dostop do morja je bil
spet onemogočen: pet novih držav je
čevalo Vzhodno morje in Finski zaliv.

Se drug, trdnejši zapah zapira Rusijo
od Evrope in širnega sveta: morski oži-
ni med Črnim in Sredozemskim mor-
jem, zvali Bospor in Dardanele. Na
teh dveh mestih se Evropa tesno pri-
bližuje Aziji, na severu 30 km dolgi
Bospor iz Črnega morja proti Carigradu
in bolj proti jugu že bolj razvlečena
ožina 70 km dolgih Dardanel. Če bi ta
zapah kedaj odnehal, bi se ruski vele-
tok začel prelivati proti jugu. Že v 15.
stoletju so turški sultani utrdili te oži-
ne z mogočnimi obrežnimi utrditvami. V
18. stoletju je angleški admiral v ruski
službi, John Elphinstone, prvič pokazal
Rusom, kako se kljub močnim stražam
pride skozi ožine. Z ruskim brodom
je priplul skozi Gibraltarska vrata
sredi Dardanel, se kljub topniškimi na-
padom obrežnih Turkov zasedel in v
brk razjarjenim Turkom na krovu svo-
je ladje srkal žlahtni čaj. Ker pa vr-
hovni ruski poveljnik Orlov njegovoga
poguma le ni delil, se je nato moral
spet umakniti. Za časa Napoleona je
hotelo angleško brodom pod admira-
lom Duckworthom Ruse prepeljati iz
Črnega morja v Sredozemlje, a po
francoski pomoči okorajženi Turki so
ga odgnali, ko je dospel tik carigrad-
skih vrat. Ko sta se kmalu nato Angli-
ja in Rusija razšli, je Anglija poskr-
bela, da se dardanelski in bosporski za-
pah za Rusijo ni več odprl. Leta 1841
je londonska konferenca veselil Turčiji
ukazala, da ne sme več pustiti skozi pre-
liva nobene oborožene ladje. Med sve-
tovno vojno so se skušale pretolči sko-
zi ožino francoske in angleške pomor-
ske velikanke, a so morale z hudimi iz-
gubami nazaj. Tudi po vojni je Turčija
ohranila oblast nad Dardanelami in si
dala pred štirimi leti to svojo pravico
še slovesno potrditi. Stoletna ruska
nada, da bi Rusija kedaj prodrla iz
Črnega morja proti jugu v svet, je

ostala neuresničena. Nesrečni poizkusi
in nesrečne diplomatske akcije, med
svetovno vojno pa velika ruska revo-
lucija so bili vzrok, da je ostal železni
zapah zaklenjen.

Nova Evropa stoji v znamenju nem-
ško-ruskega prijateljstva. Že železne-
ga kanclerja Bismarcka veliki načrt je
bil, da zagotovi Nemčiji trajno prija-
teljstvo z Rusijo. Izjalovil se je po
raznih zunanjih dogodkih. Sedaj je
načrt obnovil kancler Adolf Hitler in
preokretu nemške zunanje politike pri-
pisal zgodovinsko pomembnost. In te
pomembnosti mu nihče ne more odre-
kati. Dokaza zato sta nadaljni medna-
rodni razvoj v Evropi in zopetni na-
stop Rusije. Zdi se, da se pripravlja
nova doba Bismarcka Železnega in Pe-
tra Velikega. S svojimi ogromnimi ko-
molci se skuša Rusija spet preriti do
zapada, do evropskega morja.

V prijateljski pogodbi med Nemčijo
in Rusijo je bilo predvideno, da se od
verzajske mirovne pogodbe odrejena
utesnitev Rusije omili. Druga za dru-
go se Estonka, Latvija in Litvanska
sklenile z Rusijo nenapadalne in delo-
ma tudi sodelovalne pogodbe. Splošno

se je pričakovalo, da sledi tem še po-
doben sporazum Rusije z Finsko. Sled-
nja si je na mirovni konferenci pridobi-
la ne samo oblasti nad Finskim zali-
vom, marveč še sto kilometrov morske
obale na severu in sicer tam, kjer Le-
deno morje zaradi toplega morskega
toka ne zamrzne, ko zledenita celo Fin-
ski in Botniški zaliv. Finsko-ruska po-
gajanja v Moskvi pa so se zavlačevala
in končno prekinila. Sedaj jih nada-
ljuje rusko-finska vojna. V bistvu enak
je bil razvoj na jugu. Rusko-turška po-
gajanja so se sicer pričela, a prav kma-
lu spet zaključila, nakar je sledila silna
politična napetost med obema država-
ma. Dejstvo, da je bila medtem v bli-
žnji Siriji zbrana močna francoska ar-
mada pod generalom Weygandom, do-
kazuje, da računata zapadni državi tudi
v nadaljnem razvoju rusko-turških od-
nošajev z možnostjo vojaškega spopada.

Na treh bojiščih se danes kuje nova
Evropa: na zapadnem, kjer stoji na-
proti francosko-angleški vojski nemška
armada, na finskem, kjer se skuša uve-
ljaviti Rusija, in še na prednjeazijskem,
kjer se bije srdita politična bitka med
Rusijo in Anglijo.

Anglija v vedno večjih skrbih.

Številke žrtev pomorske vojne. — Angleške notranje skrbi.

Nemški poročevalski urad
javlja z dnem 8. t. m. naslednje številke
iz dosedanje pomorske vojne: V času
od 21. decembra 1939 do 31. januarja
1940 je izgubljenih sovražnih in nev-
tralnih trgovskih ladij po potrjenih po-
ročilih 371.898 reg. ladijskih ton in po
vsej verjetnosti še nadaljnih 91.898 la-
dijskih ton, torej skupno 463.796 ton.
Od pričetka vojne so sovražne in nev-
tralne trgovske mornarice skupno izgu-
bile 409 ladij z okroglo 1 milijonom in
pol ton. — V istem času je izgubila
nemška mornarica 42 ladij z
236.957 tonami in sicer je bilo od so-
vražnika zaplenjenih 13.196 ton, od so-
vražnika potopljenih 82.236 in od nem-
ških mornarjev samih potopljenih
141.525 ton.

Dočim angleški ministri — tako na-
daljuje nemški urad med drugim — tr-
dijo, da je angleški trgovinski promet
na morju v silnem razmahu, mora ang-
leško ljudstvo od dneva do dneva bolj
čutiti, kako se krči množina razpolož-
ljivega blaga. Redka je dežela, ki bi
kot Anglija v očigled nezadostnemu
lastnemu kmetijstvu bila v toliki meri
naviezana na uvoz in ki bi izpadli uvoz

s tolikimi težavami zamogla nadoknaditi
z nadomestili. Nevtralne ladje, ki vozijo v
Anglijo, se nahajajo v vojni coni, kar
dokazuje izredni porast prevoznih stro-
škov v Anglijo. Angleži odpravijo
vsako nevtralno ladjo v svrhe preiskave
v svoja pristanišča, dočim ustavlja-
jo nemške ladje samo sumljive tovore
nevtalcev.

O notranjih angleških skrbih poroča
ljubljski „Slovenec“ dne 6. febru-
arja, ki navaja sledeče zanimivosti: po
uradnih podatkih je v Angliji še vedno
1.360.000 brezposelnih, katerih zaposli-
tev še nikakor ni izvedena; površina
obdelane zemlje v Angliji se je v pri-
meri z letom 1918 zmanjšala za celih
900.000 ha in so angleški kmetijci pri-
delovali zgolj še krmo za svojo živino,
zato je ljudska prehrana v državi stro-
go racionirana; cene življenjskih po-
trebščin se zategadelj dvigajo, rastejo
tudi zaslužki in plače in to oboje ima
posledico, da pada vrednost angleškega
denarja. Angleška vlada je prisiljena,
da se bavi z vprašanjem, ali naj uvede
v gospodarstvo strogo nadzorstvo cen,
plač in potrošnje.

Nemčija in Finska.

Angleškimi listom, ki trdijo, da je
Nemčija stavila Rusiji v vojni na Fin-
skem častnike, inženjerje, ladje, topove
in municijo na razpolago, odgovarja
„Völkischer Beobachter“ z
uradno ugotovitvijo, ki se glasi: Rusija
nikdar ni prosila za pomoč proti Finski,
Nemčija ni nikdar nudila vojaške po-
moči Rusiji v rusko-finskem sporu in
bilo bi treba, da bi angleška propa-
ganda postala izvirnejša.

Sklepi balkanske konference.

Ob zaključku sestanka zunanjih mi-
nistrov Jugoslavije, Grčije, Turčije in
Rumunije je bilo izdano uradno poro-
čilo, ki ugotavlja: Države Balkanske
zveze hočejo ohraniti na evropskem ju-
govzhodu mir, red in varnost in bodo
svojo miroljubno politiko nadaljevale s
trdno odločnostjo; ostati hočejo zdru-
žene v krogu sporazuma, ki zasleduje
samo svoje lastne cilje in ni naperjen
proti nikomur, in bodo skupno skrbele
za ohranitev pravic vsake članice do ne-
odvisnosti in državnega ozemlja; s so-
sednimi državami želijo ohraniti in go-
jiti prijateljske odnose v duhu medse-
bojnega razumevanja in miroljubnega
delovanja; med balkanskimi državami
hočejo izpolniti in ustvariti čim tesnej-
še gospodarske in prometne zveze, pri
čemer bodo organizirale posebne trgo-
vinske odnose; medsebojno pogodbo
podaljšajo države za novih sedem let
in bodo do prihodnjega rednega zase-
danja v februarju 1941 v Atenah ohrani-
li zunanji ministri redne medsebojne
stike.

Grški minister Metaxas je dostavi-
l, da je s sklepom konference v Beo-
gradu na Balkanu zagotovljen mir, ki
je v skladu z dostojanstvom in odloč-
nostjo tega dela Evrope.

Napetost med Anglijo in Irsko.

Dne 7. februarja sta bila v angleškem
Birminghamu usmrčena dva na smrt ob-
sojena člana irske republikanske arma-
de. Prijeli so ju zaradi dozdevne ude-
ležbe pri bombnem atentatu v mestu
Conventry. Irska se je ob usmrtni
razburila, na angleško sodnijo so došle
števile prošnje za njuno pomilostitev.
Nemški poročevalski urad javlja, da ra-
čunajo Angleži sedaj z novimi irskimi
atentati in je vlada odredila potrebne
protiukrepe.

Italija hoče več zemlje. „Giornale d'
Italia“ pravi v eni zadnjih števil, da
se je število italijanskega ljudstva od
leta 1871 do 1939 dvignilo za 18 mili-
jonov in bo znašalo leta 1980 66 mili-
jonov, medtem ko bo Francija v istem
letu štela le še 32 milijonov. Porast
ljudstva — nadaljuje italijanski list —
je glavni vzrok italijanske ekspanzije,
kajti le-ta je za Italijo in tudi za Nem-
čijo naravna življenjska potreba.

Francija in Rusija. Sovjetski listi so
objavili poročilo, da je v Parizu ne-
nadno udrila francoska policija v pro-
store sovjetskega trgovskega zastopstva
in izvedla hišno preiskavo. Sovjetski
poslanik v Parizu, Surič, je protestiral
proti policijski akciji ter zahteval, naj
se zaplenjeni dokumenti takoj vrnejo.

Tudi med Španijo in Francijo še ni
vse v redu. Za novo napetost so dali
povod španski politični emigranti, ki iz
Francije naprej rovarijo proti Franco-
vi Španiji. Državi imata sicer medse-
bojno pogodbo, da se v notranje zade-
ve ne bosta vmešavali. Nek španski list
pravi, naj se Francija ne čudi, če najde

Vojaki s cepinom in krampom med bunkerji.

Zander M.

v svojem težavnem položaju v Španciah samo mrzle sosede.

Napeto ozračje med Ameriko in Japonsko. Prijateljici si Amerika in Japonska že davno nista. Le s težavo brzdajo Japonci svoj gnjev napram bogatim Amerikancem. Hudo so se razburili sedaj, ker namerava ameriška vlada odobriti kitajski vladi posojilo 20 milijonov dolarjev. To posojilo pomeni po japonskem mnenju vmešavanje Amerikancev v japonsko-kitajski spor. Listi terjajo bolj aktivno politiko proti Ameriki.

Teden v besedi.

Amerika ne sme v vojno — tako je menil nedavno v London dospeli ameriški poslanik Kennedy.

V odgovor na londonske vesti o nemškem ravnanju s Poljaki je nemški poročevalski urad prinesel ugotovitev, da je bilo začetkom vojne na Poljskem umorjenih 58.000 Nemcev, bivajočih v poljski državi.

Daladier, šef francoske vlade, je v poslanski zbornici propadel s predlogom, naj se postavi z dnevnega reda tajno zborovanje poslancev. Angleški levičarski listi pa namigujejo, da stoji slabo z francosko demokracijo.

Predsednik stalnega sveta Balkanske zveze je sedaj turški zunanji minister Saracoglu.

Grčija je izgubila v tej vojni ladij s skupno prostornino 100.000 ton.

V številnih nemških kino-podjetjih kažejo sedaj film „Vojna na Poljskem“.

Litavija je odkrila dve poljski tajni organizaciji, ju takoj razpustila in njune člane zaprla.

Gandhi, vodja Indijcev, se je razgovarjal z indijskim podkraljem. Uspeha ni bilo in Gandhi je javno pozval Anglijo, naj takoj prizna popolno neodvisnost Indije.

Francozi so ustrelili vodjo alžalskih Nemcev Roosa, o katerem so trdili, da je nemški vohun.

Angleška vojna ladja je ustavila na vožnji Split-Atene jugoslovanski osebnosti in tovorni parnik „Beograd“, in ga odvedla na Malto, da preišče njegov tovor.

Svedsko in Norveško skušajo Angleži po poročilih italijanske agencije Stefani zaplesti v vojno proti Rusiji.

Rusko-japonska konferenca, ki naj razmeji Zunanjo in Notranjo Mongolijo, se v kratkem sestane.

Anglija se po beograjski konferenci po poročilih nemškega urada zavzema za sklenitev črnomorskega pakta, kateremu naj bi se pridružile Turčija, Bolgarija, Rumunija in Grčija. Naperjen naj bi bil proti Rusiji.

Sovjetski listi opetovano pišejo, da hočeta zapadni velesili jugovzhodne države organizirati proti sovjetom.

Holandiska je dobila novega vrhovnega poveljnika svoje vojske. Nedavno je bil zamenjan tudi vojni minister.

Angleški listi so spet sprožili misel, naj bi se zgradil podmorski predor skozi ožino pri Calais, da bi zamogle prihajati čete v Francijo ali Anglijo po kopnem.

Za otok Malto terja tamošnja nacionalna stranka ustavno uvedbo samouprave.

Iz naše države

Številke ljudskega štetja lanskega leta.

Statistični državni urad je izdal pred kratkim začasne številke pravno veljavnega števila prebivalstva. Po teh podatkih znaša število prebivalcev v naši državi brez Memela, Gdanskega in vzhodnih pokrajin 79.364.408 ljudi. Prirastek prebivalstva v primeri s stanjem leta 1933 znaša 2,9 milijona ali 3,8 od sto, pri tem pa je všteti tudi okroglo 65.000 ljudi, ki so pripotovali v državo. Moški prirastek je mnogo večji od ženskega, tako da pride na 1000 moških le še 1048 žensk, medtem ko jih je prišlo leta 1933 še 1061. Več deklet kot fantov se rodi le v Berlinu, na Dunaju in v Hamburgu, isto je zaznamovati tudi v drugih industrijskih središčih. Na kvadratni kilometer pride 136 ljudi, v starem rajhu se je gostota povišala od 140 na 145. Največje mesto je Berlin s 4.339.000 prebivalci, nato sledi Dunaj z 1.920.000, na tretjem mestu pa je Hamburg z 1.713.000 ljudmi. Gospodinjstev se je naštel v celi državi 22,77 milijonov, to se pravi, da pride na eno gospodinjstvo povprečno 3,5 oseb proti 3,68 pri zadnjem ljudskem štetju.

Preosnova šol je izvedena.

Z novimi določili državnega ministristva za vzgojo in pouk na ljudskih in srednjih šolah je preosnova celotnega šolstva v narodnosocialističnem duhu popolnoma izvedena. Prva preureditev je veljala višjemu šolstvu in sta se v ta namen osnovala dva enotna tipa in sicer takozvana nemška višja šola (Oberschule) kot glavni tip in gimnazija kot podrejeni tip. Druga etapa je veljala organizatorični preureditvi srednjega šolstva. Z novim odlokom je preureditev šolstva izvedena in obsega zadnja etapa nove učne uredbe in druge osnovne ukrepe za vzgojo in pouk na ljudskih in srednjih šolah. Z novim šolskim letom se bo torej prvič v vsej državi začel pouk iz nemške zgodovine po državnih osnovnih predpisih. Ljudska šola ne sme biti samo pouk v posameznih predmetih, ampak narodnosocialistična vzgoja v svetovno-narodnem, obrambno-duhovnem in obrambno-političnem smislu. Telesna vz-

„Völkischer Beobachter“ ponatiskuje pismo nekega britskega diplomata, v katerem pravi diplomat, da je treba nemški narod žrtvovati v blagor človeštva.

V Franciji zapisujejo dečke od 14. do 17. leta, kar je javnost precej razburilo.

Bivši belgijski minister Jennissen je izdal knjigo z ostrimi izpadi proti Nemčiji. V njej terja trajno nadzorstvo nad Nemci.

goja (telovadba in šport) ima pred drugimi predmeti prednost.

Marsikaj zastarelega je bilo opuščeno. Uvedeni pa so nekateri novi predmeti, tako n. pr. nauk o dednosti (Erblehre). Nova šola se bo ozirala na potrebe mestnih in podeželskih otrok. Srednja šola je namenjena poklicem, ki so ročno in duševno zaposleni. V njej je angleščina obvezna, lahko se vzame še drug tuj jezik. Pridruženi so še pouk vrtnarstva, stenografije, strojepisja, za dekleta gospodinjstva in ročnih del. Nova spričevala imajo šest redov.

Iz protektorata.

Predsednik dr. Hacha je povečal voditeljski svet češke nacionalne zveze. Imenovanih je bilo 16 novih članov, medtem ko sta bila dva izločena. S tem je naraslo število članov voditeljskega sveta, ki je znašalo v začetku le 40, na 92. „Narodni Listy“ pišejo v tej zvezi, da gre prizadevanje dr. Hache predvsem za tem, da pritegne v češko nacionalno zvezo vse sloje češkega naroda. Tokrat so bili poklicani v voditeljski svet člani iz kmetijskih, delavskih in trgovskih vrst. Državni protektor v Češki in Moravski je izdal drug odlok o odstranitvi židov iz gospodarstva. Po tem odloku je židom prepovedano vsako vodstvo gospodarskih podjetij.

Iz poljske gubernije.

Namestnik generalnega guvernerja je podal zadnji teden pred inozemskimi časnikarji daljšo izjavo o nalogah in delovanju nemške uprave v generalni guberniji. Cilj nemške uprave, je dejal dr. Seyss-Inquart, je, da se zagotovi v generalni guberniji popoln mir in red in da se morejo izživljati vse sile tudi v blagor poljskega naroda.

V zadnjem času se je popravilo: 1000 mostov, 600 km železniških tračnic, 2000 km telefonskih in več vodovodov, elektrotokov in plinovodov. Popravile so se tudi ceste in je upeljan nov prometni red. S pomočjo poljskih zdravnikov se skuša zboljšati tudi zdravstveno stanje v različnih mestih, posebno v Varšavi. Tako so se izvršila cepljenja množic proti različnim epidemijam.

Službeni jezik v poljski guberniji je nemški in poljski. V šolah se nemški jezik ne uvede. Cerkveno življenje poljskega naroda se vrši nemoteno. Obstoja poljska policija in poljski uradniki uradujejo pri železnici, pošti in v občinskih upravah.

Vesti iz Jugoslavije

Eno leto vlade Dragiša Cvetkoviča.

Dne 5. februarja je minulo leto, odkar je sestavljal Dragiša Cvetkovič svojo prvo vlado. Predsednik vlade je zato podal predstavnikom tiska na njihovo prošnjo ob tej priliki daljšo izjavo, iz katere posnemamo:

„Predvsem je bilo treba obnoviti duha zaupanja med Srbi in Hrvati, ki je bil v zadnjih 20 letih popolnoma uničen. Svoje poslanstvo sem razumel iskreno in sem stopal odločno naprej, da na osnovi popolnega zaupanja s predstavnikom Hrvatov dr. Mačkovićem izvedem tisto, kar je bila moja dolžnost. Pravilno postavljen problem je našel kmalu svojo rešitev. Razumevanju dr. Vladka Mačka se imamo zahvaliti, da smo v najkriticnejših trenutkih mednarodnega položaja vsemu svetu lahko odločno in jasno povedali, da je naša domovina složna, da je duhovno zedinjena in pripravljena odločno braniti svoje meje. To je po mojem največji pomen sporazuma Srbov in Hrvatov. Ko bo zgodovina ocenila naše delo, bo morala priznati, da sva v teh trenutkih dr. Maček in jaz popolnoma razumela svojo dolžnost. Naši politiki danes napačno razpravljajo o mejah banovine, ko vedo, da obstoji nad vsemi banovinami širša, močnejša in večja zunanja meja Jugoslavije, ki smo jo vsi odločno braniti in ki kot takšna omogoča rešitev vseh notranjih problemov. Če se problem postavi tako, potem se bo sporazum o enakosti in enakopravnosti Srbov, Hrvatov in Slovencev izvedel popolnoma do kraja.“

Sporazum med JRZ in srbsko radikalno stranko?

Po izjavi, ki jo je podal pred kratkim v Nišu ministerski predsednik Cvetkovič, je prišlo med ministerskim predsednikom Cvetkovičem in starostnim predsednikom srbskih radikalov Stanojevičem do sporazuma. To bi pomenilo v kratkem spojitvev jugoslovanske radikalne zajednice s staro srbsko radikalno stranko. — V zvezi s to združitvijo se širijo tudi vesti o predstoječi spremembi jugoslovanske vlade. Če bodo v tej novi, združeni stranki sodelovali Slovenci in Mohamedanci, še ni sigurno.

Nova kraljeva rezidenca na Bledu.

Vočigled bližnjega prevzema oblasti po mladem kralju Petru II, ki se bo iz-

Podlistek

Ferdinand Goetel:

Sredi stepe.

(5. nadaljevanje.)

„Kako ne bi zrasel v vaši kuhinji! V stepi bi vse leto ne požrl toliko kakor tu en sam dan. Ampak križ bo z njim, ker mu hudoba gleda iz oči.“

Sabo je pomilovalno skomizgnil z rameni, toda brž ko je paznik odšel, ni zamudil prilike ter si je svojega varovanja natančno ogledal.

„Lažel!“ je olajšano vzdihnil. „Kako more vedeti, kaj mu gleda iz oči? Mar nima drugega opravka, nego gledati takegale pijanca? Strašilo je pa res nekoliko podoben“, je vzdihnil Sabo, čudeč se velikanskemu pasjemu truplu. „In ta glava! Niklas je imel prav kakor vedno!“

Ta nenavadni Schmerzenreichov razvoj je bil predmet skupnih pomenkov, kolikorokrat so se ujetniki ob praznikih popoldne zbrali pred kuhinjo na kramljanje. Včasih, ko sta imeli moč in zdravje najvišjo ceno, kajpada ni mogel pes drugega, nego vzbujati hvalo in občudovanje. Teže je bilo z njegovim značajem . . . toda o tem so

molčali. Kazalo je, da ta pes, ki so ga vsi tako ljubili, ne ljubi nikogar. Obdarovali so ga z vsem, a se ni ničesar veselil. Ravnodušno je sprejemal dobrote in malomarno gledal na šale svojih starejših tovarišev. Njegovega glasu ni slišal nihče več, odkar je nehal kot mladič cviliti v pepelu. Da, bili so celó taki, ki ga še niso videli hoditi. Njegova štirioglasta glava je visela k tlom, a v očeh so se skrivale mračne misli. Sicer pa je pustil, da so delali z njim, kar so hoteli, in ni nikoli pokazal, kaj misli. Največ, kar je dal vedeti o svoji notranjosti, je bilo to, da je molče odprl gobec in pokazal zobe, ali pa leno zamahnil z repom. Ako je Sabo trdil, da nima bolh, je bilo to samo zato, ker se jih ni nikoli otesal.

Te čudne Schmerzenreichove lastnosti so tolmačili na razne načine. Največ pristašev je dobilo mnenje, da se mladič, oropan materine hrane, ni normalno razvijal. Kdo pa je vedel, kaj je Sep primešal mleku! Drugi so čenčali o neki organski napaki zaradi tega, ker se je rodil na mrazu. Na skrivaj so šepetali, da bi vendar . . . kdo ve . . . kdo ve, ali bi ga ne bili morali imenovati drugače. Tako žalostno ime ima lahko Bog ve kakšne posledice v življenju. — Vsekakor je bila nesreča vzrok vseh ugibanj, tičočih se poseb-

nosti njihovega ljubljénčka. Prostaška sodba višjega paznika, češ da pes preveč žre, je zbudila le pomilovalen smehljaj.

Dokler ni Schmerzenreich nekega dne pokazal, da vendarle nekaj zori pod njegovo debelo lobanjo.

To se je zgodilo ravno med nekim popoldanskim nedeljskim počitkom, ko je Sabo prinašal posode s hrano za vse pse, ki jih je oskrbovala kuhinja. Zbralo se jih je nekako pol tucata, če ne štejem po taborišču se potikajočih psov, katerim so metali kosti. Schmerzenreichova skleda se je kajpada odlikovala po velikosti in po izbrani vsebini. Zategadelj je bila tudi neprestano predmet poželenja matadorja kuhinjske sodrge, Stiksa, morda tudi zaradi tega, ker je nekoč sam jedel iz nje. Zato je Schmerzenreicha krmil kuhar osebno, in sicer tako dolgo, dokler ni pes zaspal. Ostanek je shranil, da ga dobi pozneje za večerjo.

Tistega dne je pa neko kuhinjsko vprašanje, kako naj se namreč napravi kaša na nov način, vnelo silno živahen in za kuharja nikakor ne prijeten razgovor. Medtem ko so ga z več strani vpraševali za njegovo mnenje, je Sabo pozabil na svojega varovanja in stoječ sredi posvetujočega se kroga v mislih tehtal hladen argument, s kate-

rim bi nezmotljivo pobil razpuranjene laike. A še preden je dozorel za to ugoden trenutek, se je zgodilo nekaj nezasišanega. Schmerzenreich je zalajal. To se pravi, Sabo je le čutil, da je bil on, kajti v tistem trenutku se ni nihče brigal zanj. Toda tako mogočen, tako grozen in srce mrazeč glas je mogel priti samo iz njegovega žrela.

Sabo je pogoltnil svoj smrtni argument, razburjeni ujetniki so onemeli. Oči vseh so se obrnile v meri, od koder je zagrmel zlovešči glas.

In tedaj so videli, da si stojita nasproti za boj pripravljena Stiks in Schmerzenreich. Oba uprta s prednjima šapama v skledo za jed. Oba z naježeno dlako in z odprtimi gobci. Če pa je bil Stiks v tem trenutku podoben levu, je bil Schmerzenreich videti kakor peklenski zmaj. Nihče ni slutil, da so v njegovem žrelu tako strašni čekani, da je njegovo okorno telo iz takega klobčastega mišičevja. Iz njegovih oči so udarjali predirljivi in strahotni bliski. Pod njihovo težo se je nepremagljivi Stiks krčil in bil vedno manjši. Ko je v Schmerzenreichovem žrelu vdružil zadonel gromski glas, je Stiks zvil rep podse, sklonil glavo in se skrušeno splazil pod najbližjo klop.

(Dalje sledi.)

vršil prihodnje leto, začnejo zidati novo kraljevo poletno rezidenco. Sedaj so začeli podirati gradič Suvobor, ki ga je kupil rajni kralj Aleksander od kneza Windischgräza in v katerem je preživel večidel poletne mesece. Na istem mestu bodo v krasni okolici blejskega jezera, postavili novo letno rezidenco za mladega kralja Petra. Istočasno bodo zgradili pod mužakliškim vrhom 14 manjših planinskih koč za člane kraljevske družine in za goste.

France Prešeren.

Slikal Bož. Jakac.

Pismo o kulturni Sloveniji.

Radi smo narodnjaki, ki se navdušujejo že kar ob krepkem primeru ali viharjem živijo-klicu. Pa še mislimo, kako smo fejšti. Res, lepo je biti Slovenec, a ta „biti Slovenec“ nalaga tudi dolžnosti. Prva in najplemenitejša dolžnost je pač, da se resnično zavedamo žive kulture in kulturnosti svojega naroda. Sicer nas zamore vsak hlapčič, ki bi jecljal o ne vem kateri pridobitvi nekje na luni, spraviti v temeljito zadrego. Zato, rojak in naročnik, evo ti skromne slike kulturne Slovenije, kakršna je živela v minulem letu! Svojo zavednost dokažeš s tem, da nam pazno in pozorno slediš.

Tolikrat beremo, da smo Slovenci majhen narod. Pa smo visoko kulturni narod. Uspešno tekmujejo z večjimi in bogatejšimi ljudstvi. V decembru minulega leta je slovensko vseučilišče, Aleksandrova univerza v Ljubljani, praznovalo svojo 20 letnico. Ta jubilej je Slovenija proslavila nad vse slovesno. Pisana in govornjena beseda ob proslavi je priklivala vsem Slovencem v spomin izredne težave in napore najodličnejših slovenskih kulturnih in političnih delavcev, da bi Slovencem pridobili najvišjo in najvažnejšo znanstveno ustanovo, ki ni le ponos vsakega naroda, temveč tudi vir njegovega umskega življenja in duhovnega razvoja. To vseučilišče, ki vzgaja že dvajset let mlado slovensko izobraženstvo v domačem jeziku in duhu, je bilo ustanovljeno z zakonom, ki ga je podpisal prestolonaslednik Aleksander 23. julija 1919. Profesorji, ki so tod predavali in ki predavajo — med njimi je tudi več odličnih koroških Slovencev — mnogi med njimi svetovnega slovesa so zaorali globoke brazde slovenskega znanstvenega dela in vzgojili cele rodove naših umskih delavcev. Prav ob svojem jubileju se vseučilišče ponaša z rekordnim številom slušateljev: nad 2000. Vsekakor nazoren dokaz slovenske kulturnosti.

V decembru je kulturna Slovenija proslavila 100 letnico Muzejskega društva. Čeprav v naši zgodovini ni preveč blestečih in zunanje privlačnih dejanj, je vendar slovenska zgodovina znotraj zelo bogata in pomembna. Stoletno živelo življenje na sila viharjih tleh evropskega kontinenta, v borbi s tujimi ljudstvi, ki so se hoteli uveljaviti na slovenski zemlji. Pa Slovenci smo ostali svoji. Veliko važnih in za dozorevanje naroda pomembnih stvari in dogodkov je zapisanih v tisočletni knjigi slovenske zgodovine. Gotovo je bilo veliko dejanje, ko so pred sto leti v Ljubljani ustanovili Muzejsko društvo z namenom, da odkrije in razjasni temine naše preteklosti ter očuva spomine davnih dob. Pisec nekega nemškega članka v nemškem mesečniku bi ob razgledu bogastva slovenske zgodovine, nakopičene v dokazih muzejske

zgradbe, ne bil si upal smelo trditi, češ da bodo Slovenci vočigled notranji preureditvi kraljevine v tri banovine z ozirom na bogato srbsko in hrvatsko zgodovino nekam v zadregi.

14. februarja 1869 leta se je rodil slavni slovenski zgodovinar Josip Gruden, ki je prvi začel pisati obširno Zgodovino slovenskega naroda, katero izdaja Mohorjeva družba izza leta 1910. Ogromno, za nas prevažno delo, ki šteje že 15 knjig, nadaljuje z veliko skrbjo in znanstveno natančnostjo zgodovinar dr. Josip Mal.

O ljubljanski Drami trdijo resni možje, da njene predstave prednjačijo v kraljevini. To verjamejo že iz preprostega dejstva, da je Slovencu nastopanje na odru uprav prirojeno in da se danes vsaka večja slovenska občina — tudi pri nas na Koroškem — ponaša s svojim ljudskim odrom. Gotovo so med podeželskimi predstavami pravi biseri, s slovenskim gledališčem v Ljubljani seve ne morejo tekmovati. Sicer pa je slovenska drama v decembru praznovala že svojo 150 letnico. Dne 28. decembra 1789. namreč so Ljubljanci v tedanjem mestnem gledališču podajali Županovo Micko, katero je iz nemškega izvirnika pripravil pesnik, dramatik in zgodovinar Tomaž Linhart. O njegovem drugem delu „Matiček se ženi“ je zapel slavni Prešeren: „Komu Matiček, Hči župana, ki mar mu je slovenstvo, nista znana?“

Ja, Prešeren! Naš prvi in največji pesnik, s katerim smo stopili v kulturni krog evropskih narodov. Čudovit in tenkočuten oblikovalec slovenske besede in njene lepote, umetnik po božji volji in mojster v izražanju najglobljih človekovih čustev in doživetij. Vse naše pesniško ustvarjanje ima pri njem svojo dediščino in vir. Pred 140 leti je bil rojen v Vrbi na Gorenjskem, 8. februarja 1849. je v Kranju umrl. 8. februarja t. l. je praznoval svojo 69 letnico Prešerenov rojak in sorodnik, najboljši slovenski ljudski pisatelj Franc S. Finžgar. Mož, ko zrno klen in zdrav, velik slovenski prosvetni delavec in odlični pripovednik. Njegov roman „Pod svobodnim soncem“ je še vedno najbolj čitana slovenska knjiga. Njegove igre na naših odrih mičejo staro in mlado še danes.

Slovenska knjiga v minulem letu! Zdi se, kot bi iz tega naroda, ki se uprav poraja v dozorelega moža, kar kipel. Slovenska poezija je zažarela v žarki luči, da omenimo samo pesniški zbirki Iga Grudna in Vide Tauferjeve, najboljši dosedanji slovenske pesnice in še pesniško delo Boža Voduška. Uspešnih slovenskih pripovednikov, ki imajo svojemu ljudstvu resnično česa nuditi, je več deset in bili bi pri naštevaju le v zadregi. Naj se izožimo na zgolj imensko navajanje slovenskih povestnikov Franceta Bevka, Prežihovega Voranca, Antona Ingoliča, Novšaka Franca, Cvete Stojanove, Ivana Albrehta in starejših Janka Mlakarja, Solarja, Detelovih, Erjavčevih, Kersnikovih in Slomškovih ponatisov. V prevodnem slovstvu stojijo na prvem mestu bolgarska dela, sledijo češka, ruska, poljska, italijanska in nemška. Odlično mesto v našem slovstvu zavzema mladinska knjiga, ki je po vsebini in opremi naravnost odlična. Slediti bi morala v naši črtici znanstvena slovenska dela iz modroslovja in jezikoslovja, medicine in gospodarstva, prava in zgodovine in še oris slovenske nabožne knjige. Naj zadostuje vsaj skromna ugotovitev, da sledi slovenski človek prav vsem pojavom svoje dobe in jih skuša doživljati samoniklo, slovensko.

Bežen pregled kulturne Slovenije, kakršna živi pred nami in med nami. V njej je tudi dobršen kos naše kulturne sile in narodne življenjske volje.

Pismo z fronte. Sprejeli smo naslednje vrstice v objavo: Hvaležen sem Vam za redno slovensko čtivo, ki je posebno v vojaški službi velika dobrot. Sicer nas je več rojakov skupaj in dostikrat prav prijetno pokramljamo, našega tedenskega prijatelja pa le težko pogrešamo. Ljudje, pri katerih smo, so prav prijazni in uslužni. Bodite pristrčno pozdravljeni od vojaka in rojaka Antona Mohorja.

Čirom naše zemlje

Spomini vstajajo.

Sedel sem lepega večera pod domačo lipo. Nad menoj so šumele veje in rahel veter se je zdaj pa zdaj poigral z mladostnim listjem, da je zašepetalo v vrhovih skrivnostno in rahlo večerno pesem.

Visoko nad drevesnimi kronami se je bočil v prozorni sinjini nebeški svod, ves jasen, še zarudel od ognja ugašajočega solnca.

Tam zgoraj je visel moj pogled in tam so krožile moje misli, podobne brzim lastavicam. Tedaj pa je stopil skozi vrata nebesna angel, oblečen v bleščečo haljo. V roki se mu je svetila drobna leščerba. V veličastnem poletu je plul božji krilatec skozi nebesno sinjino. Tik nad menoj je obstal ter povzdignil leščerbo. Visoko nad menoj se je zalesketala prva zvezda. Nekaj hipov je še slabotno trepetala, nato pa zasijala kot lesketajoča plamenica.

Še dalje sem sledil angelu na nebu, ko je prižgal božje lučke, eno za drugo. Kmalu je kar migljalo na tisoče zlatih biserov nad menoj.

Vselej, kadar se je na nebu prižgala nova zvezda, mi je zaplapolala v srcu nova luč — nov spomin. Toliko spominov je vstalo tisti večer v moji duši, kolikor je gorelo zvezd nad menoj.

Sveti in dragi so mi takšni spomini, posebno če prihajajo iz srečnih dni. Zdi se mi, kakor pisani, nežni metuljčki, ki obletavajo v ozkih krogih dišeče cvetje.

Ko je prižgal angel zadnjo luč in se je ta v mladostnem ognju zalesketala na temni sinjini, se je zganilo v meni...

Zbudil se je nov spomin ter lahko pobožal mojo vznemirjeno domišljijo. Zganilo se je tam na dnu duše, tam v skrivnem kotu, kjer so spali dogodki mladih dni...

In v živo mi je stopil pred oči dogodek iz časov, ko so odmevali v mojem srcu še radostni mladostni vriski, ko se je smejala duša v nedolžni otroški sreči.

Spomnil sem se jesenskega večera, ko sem se vračal z materjo proti domu. Pot naju je vedla skozi prostran gozd. Strašno je tulil veter. Bil je krivec in divje se je zaganjal v visoka drevesa, da so trepetala kot v bojazni.

Grozeče je ječalo skozi grbasta debla. Popadla mi je groza in boječ sem se stisnil k materi. Skrbno sem se oprjel njene gorke desnice, iz katere je velo nekaj sladkega, svetega... Ljubezen.

Mati me je pogledala z dolgim, ljubečim pogledom in na njenih stisnjenih ustnicah je zaigral rahel nasmeh. Tako sem vedel, da mi hoče pripovedovati pravljico.

Še bliže sem stisnil k njej in še tesneje sem jo prijel za roko.

Z levico si je poravnala ruto, nato pa pričela:

„Živela je mati, ki je imela šest sinov. A zgodilo se je, da je stopil nekega dne starejši sin pred mater ter jo nagovoril:

„Trd in črn je kruh našega polja, težko je delo naših njiv, stara in siromašna je naša koča. Šel bom v svet ter si poiskal visoko belo hišo. V udobni gospodski obleki se bom sprehajal po njej in mehke kolače bom jedel. Imenitno bom živel ter le z žalostjo mislil na siromašno zemljo, ki me je rodila!

Z žalostnim pogledom se je ozrla mati na svojega najstarejšega. Obrnila se je v stran in iz oči sta ji kanili dve debeli solzi.

Drugo jutro je sin vzel culo ter se poslovil.

Komaj je minulo leto, ko je stal drugi sin pred materjo:

Spoznal sem, da je zemlja, ki sem jo oral, mačeha. Z znojem sem jo napajal, a prišla je jesen in prazno klasje sem spravljal pod streho.

In izbral sem si pridno, pošteno dekle za nevesto. Delavne so bile njene roke in njeno blago srce me je ljubilo. Toda usoda nama ni bila mila.

(Konec sledi.)

Prav, mati! Mamica M. J. iz Roža nam je poslala pisemce, ki naj razvedri še naše bralce: Cenjeno uredništvo! V

dolgih zimskih večerih se mi dostikrat stoži po Mohorjevih. Bil je užitek, kadar sem po dovršenem delu sedla h Kolarju ali Večernicam ali drugi knjigi in pazno prebirala dotlej, da so me utrujene oči spomnile spanja. Sedaj mi preostane samo še naš tednik s svojimi prilogami. Ne veste, s kolikim veseljem grem od vrste do vrste in pazno sledim vsem velikim dogodkom, pobudam in zanimivostim vsakega tedna. Preostal mi je tednik in z rastočim veseljem se oklepam edinega slovenskega glasila. Ostanem vam zvesta tudi pri plačevanju naročnine, preostalo poslano marko beležite v tiskovni sklad. Udana M. J.

409 Nemcev iz Afrike je v nedeljo dospelo preko Italije v Beljak. Na pritisk angleških oblasti, ki so takoj po izbruhu vojne tudi v svojem mandatu ozemlju v Afriki uvedle internacijo Nemcev, se je 16. decembra teh 409 afriških Nemcev vkrcalo na neko italijansko ladjo in se po 25 dnevni vožnji vrnilo v svojo prvotno domovino. V Beljaku je izseljenec pozdravil deželni vodja-namestnik Kutschera, ki je med drugim dejal: „Vračate se v veliko domovino, ki stoji sredi vojne, katero pa bo dobila. Po vojni se boste afriški Nemci vrnili spet nazaj v svoje kraje, ki bodo tedaj nemška zemlja!“

Posli iz Poljske. (Hkrati odgovor na vprašanje g. G. M.) Organizacijo prevodbe kmetijskih delavcev in delavk iz bivše Poljske vodi v državi 35 delovnih uradov. Uradi sestavljajo sezname delavoljnih Poljakov in ustrezajo posestnikom v vrstnem redu njihovih prijav. Pričakovati je, da bo do vigredi dokajšnje število novih delavcev in delavk na razpolago. Interesenti naj se obračajo na pristojne delovne urade. Zasluzek teh poslov je urejen po posebni tarifi.

Mohorjanom v vednost! Na številna vprašanja, kedaj pride letošnji Mohorjev književni dar, zamoremo danes odgovoriti. Uprava Mohorjeve družbe je v smislu postavnih predpisov vložila pri pristojnem državnem uradu (Reichsstelle für Papier und Verpackungswesen, Berlin) prošnjo za dovoljenje uvoza Mohorjevih knjig iz Jugoslavije. Prošnja je bila z dopisom dne 5. t. m. rešena sledeče: St. III C 115187-Rg/Mck — Vaše prošnje na svojo žalost začasno ne morem ugodno rešiti. Vračam prvi in drugi prepis s prilogami. Drž. poverjenik (podpis nečitljiv). — **Mohorjevih knjig letos torej ne bo!**

Diamantna poroka. V štajerskem mestecu Steyr-ju sta praznovala redko proslavo diamantne poroke borovljski puškar Tomaž Just in njegova žena, ki je rodom iz Kamnika v Sloveniji. Skupno sta dosegla celih 168 let, pa sta še oba čvrsta in čila. Kot devetnajstleten dečko je odšel jubilat od doma za kruhom v že tedaj znano orožarno Steyr. Ko si je priboril skromen življenjski obstoj, si je poiskal družico med Slovenci. Otroke, od katerih se dva sinova nahajata v Ameriki, sta skrbno vzgojila, po 57 letih trdega dela je Just odšel v zaslužni pokoj. Ob priliki diamantnega jubileja sta bila deležna lepih daril nar. soc. stranke in podjetja, njun nečak Valentin pa ju je počastil z oljnato sliko, predstavljajočo Borovlje in Spodnji Rož.

Augsdorf — Loga ves. Dne 6. t. m. smo ob številni udeležbi ljudstva pokopali starega Sivovca z Žoprač, Jožefa Kuchler-ja. Dosegel je lepo starost 77 let. Petdeset let je bil mežnar žopraške podružniške cerkvice. Svoječasno so ga Slovenci poslali v logaveški občinski odbor. Na grobu se je preč. g. župnik Kanduth rajnemu oddolžil za zvesto službovanje cerkvi s toplim nagonom. Naj rajni uživa v Bogu mir, zaostalim naše sočutje!

Mieger — Medgorje. (Ljudsko gibanje in še kaj.) Minulo leto smo le slabotno zaključili. Četudi nas je 400 duš, smo imeli komaj 4 krste, a 8 pogrebov. Poročenih je bilo osem parov. Zato pa so se postavili Pograjčani, ki beležijo 13 rojstev in 5 pogrebov, pa 3 poroke. — Še sicer imamo nekaj novic. Posestnik pd. Ravnjak se je pri rezanju

krme poškodoval. Na nepojasnjen način je zašel z roko v rezilo, ki mu jo je v hipu odrezalo, kolo pa ga je z hudo močjo udarilo na sence. Onesveščene-ga so takoj spravili v hišo in hiteli po zdravniško pomoč, a hudo poškodovani posestnik je pol ure navrh umrl. Sredi januarja se je Kuratova Roza poročila z Jožefom Wernhartom, železničarjem v Grabštanju. — Minuli teden pa smo pokopali 83 letno Rozalijo Kotnik.

Ludmannsdorf — Bilčovs. (Pevski koncert.) Naše kulturno društvo je na pustno nedeljo priredilo v Miklavževi gostilni pevski koncert. Občinstvo je napolnilo dvorano, da so bili prireditelji lahko veseli. Moški kakor tudi mešani in še tamburaški zbor so želi viharno priznanje. Zelo je dopadla „kavarica“ ter spev Pomočevih deklet. Naj bo njim kakor še spremljevalcu s kitaro izrečeno toplo priznanje. Izenadili so posebno mladi tamburaši, ki so se tekom meseca izurili tako, da se lahko povsod pokažejo. Pastirček pa, ki nam je v verzih dopovedoval svoje doživljanje, je vzbudil obilo smeha. Kdor je bil na prireditvi, je zadobil vtis, da se s požrtvovalnim delom res lahko doseže prav lep uspeh. Pohvala gre požrtvovalnemu pevovodji ter pevcem za reden obisk pevskih vaj. Naj bi se še v bodoče nikar ne utrudili, marveč se vestno urili naprej in nas kmalu spet povabili na tako lepo prireditev.

Italijan govori o Slovencih. Italijanski major Danioni je napisal knjigo „Sui campi di battaglia“ (Na bojiščih) in se v njej bavi tudi s prebivalstvom, ki biva ob Soči. O gorških Slovencih pravi med drugim: „Slovenci so miren, delaven in globoko veren, zdrav in razumen narod. Njihova kulturna stopnja je precej visoka. Nepismenost je izginila že pred mnogimi leti. Ni hiše, v katero ne bi prihajal časopis. Po večjih vaseh so čitalnice, prosvetni domovi, telovadne organizacije, ki jih vodijo učitelji in duhovniki. Slovenci imajo zelo radi glasbo in petje. V dolgih zimskih večerih se zbirajo stari in mladi ter se z ljubeznijo uče pesmi svojih najpriljubljenih pesnikov.“

Kmetijski izpiti. Prošnje se vlagajo vsaj do 29. februarja 1940 na dež. vodstvo Kmečke zveze Südmark Abt. II A. Priloge: oris dosedanjega življenja, overovljeni prepisi šolskih spričeval, prepis spričevala kmetijske šole, policijsko potrdilo o obnašanju, potrdilo okrajne kmečke zveze o praktičnem udeleževanju v kmetiji. Predpogoji: dovršeno 18. leto, vsaj štiriletna neprekinjena kmetijska praksa, uspešno dovršena kmetijska šola. Izpitna taksa znaša 20 mark.

Koroški drobiž: Koroški smučarji so se udeležili zadnje nedelje 30 kilometrskega smučarskega teka v Mojštrani. — Isto nedeljo se je vršil v Bačah takoimenovani obmejni smučarski tek. — Na Koroškem so nabrali pri zadnji nabiralni akciji za zimsko pomoč čez 100.000 RM. — V Celovcu so zadnji četrtak pometali sneg politični voditelji stranke, za kar se jim je zahvalil v imenu mestne uprave nadžupan dr. Franz osebn. — Ob prvi obletnici smrti pokrajinskega vodje Klausnerja je govoril zadnje nedelje v Celovcu pred političnimi voditelji namestnik K u t s c h e r a. — Državna pošta je preusmerila ruto avtobusa Velikovec—Ruda—Labot tako, da vozi sedaj tudi preko Grebinja. — V Beljaku in v Velikovcu so imeli delovni tečaj vsi vodilni poljedelski proizvajalci pod vodstvom predsednika glavnega oddelka kmečke zveze „Südmark“ H. Scholzeja. — Na celovski upravniški akademiji je govoril o financiranju vojne zborniški tajnik dr. A. Hof. — V Borovljah je umrla žena krojaškega mojstra ga. L. Lenitschnig. — V Celovcu sta zdrknila s plazom z dvonastropne hiše dva kleparska pomočnika. K sreči sta ostala nepoškodovana. — Na Otoku je prišel pri vožnji po nesreči pod tovor hlapec gostilne „Zur Linde“. — V Št. Vidu ob Glini je plaz posnel s strehe dimnik, ki je ubil dva otroka, ki sta se igrala ravnokar na cesti, tretji otrok pa je bil težko poškodovan.

Narod naj živi!

Naše gospodarstvo

Umetna gnojila.

(Konec.)

3. Kalijeva gnojila.

Kalij je važen činitelj v rastlinskem življenju. Posebno mnogo ga potrebuje krompir, pesa, repa, pa tudi grah in druge rastline. Če dobi rastlina dovolj kalija, tedaj lahko tvori tudi mnogo škroba (krompir) in sladkorja (pesa). Trdijo tudi, da vsrka zemlja, gnojena s kalijem, več vlage in zato rastline ne trpe toliko od suše.

Kalijeva gnojila pridobivajo iz kalijevih rud, v promet prihajajo kot kajnit in kalijeve soli. Trosimo jih pred setvijo in jih zmešamo z zemljo, da se v njej enakomerno porazdele in raztope.

Kajnit, ki ima 12—15% kalija, je trda sol bele do sive barve, slanega okusa in se v vodi hitro topi. Zemlja ga sicer deloma pridržuje, vendar ne tako močno kakor fosfate. Kalijeve soli so različne, posebno dobro delujejo na peščenih tleh; koristna pa so tudi na težji zemlji. Kalijevo sol navadno trosimo pred setvijo ter jo z brano zmešamo z zemljo. Na vlažnih, kisljih travnikih uniči plevel, posebno mah in razne kisle trave. Pri gnojenju s kalijevimi gnojili ne smemo zanemarjati gnojenja z apnom, ker kalij izvleče iz zemlje mnogo apna.

4. Apnena gnojila.

Apno ne služi rastlinam kot hranilo, ampak zboljša tudi lastnosti zemlje. Težko zemljo drobi in rahlja, rahlo pa veže; s tem olajša obdelovanje in pripravljaja rastlinam ugodnejše pogoje za rast. Nadalje pospešuje razkrajanje zemlje in njenih sestavin ter pripravljaja rastlinsko hrano; zemeljske rastline razkisa in jih napravi neškodljive; zadržuje hranilne snovi v zgornji zemlji in jih obvaruje pred izpiranjem; delovanje bakterij v zemlji poživlja in s tem mnogo pripomore k razpadanju organskih snovi; prezračuje zemljo in vpliva na razmnoževanje vseh koristnih bakterij. — Navedena dejstva pričajo o izredni koristi apna v zemlji, zato je verjetna trditev, da se apnenje izplača skoro v vsaki zemlji. Nujno potrebno pa je na kisljih tleh in tam, kjer rabimo mnogo umetnih gnojil. Ne smemo pa trositi apna istočasno s hlevskim gnojem ali gnojnico, tudi ne z amonijakom, superfosfatom ali kostno moko, ker se pri tem izgubi mnogo dušika in drugih hranilnih snovi.

Na vseh težkih zemljah je apnenje vedno koristno; na lahkih, peščenih tleh, ki imajo navadno apna v izobilju, je manj potrebno. Če nismo gotovi, ali ga ima zemlja dovolj, jo preizkusimo s solno kislino. Z njo jo polijemo; če zašumi ter se peni, je to znak, da je v njej dovolj apna; nasprotno, če le malo zašumi, je to znamenje, da zemlji primanjkuje apna.

Apno ljubijo zlasti detelje, lucerna, grah, fižol, pesa, travniške trave, zeljsča. Z njim gnojimo jeseni pred glavnim oranjem. Apnenih gnojil imamo več vrst: zmleti apnenec, žgano apno, lapor in mavec.

Med vsemi je najbolj učinkovito žgano apno; v zemlji se spremeni v gašeno apna istočasno z hlevskim gnojem ali ni prah, ki je odpadek apnenic. To gnojilo je primerno zlasti za mrzla, težka tla, ki so potrebna močnega rahljanja. Na peščenih zemljah prehitro razkrajaja hlevski gnoj. Najbolje ga je trositi jeseni ob suhem vremenu, toda ne neposredno pred setvijo. Manj priporočljivo ga je zaorati, boljje ga je samo z brano zavleči, da deluje na površju, kajti voda ga itak spira v globino.

Mešanje umetnih gnojil.

Večje količine umetnih gnojil lažje in enakomernje trosimo ter si tudi delo prihranimo, če jih večkrat zmešamo skupaj. Vendar vseh gnojil ne smemo mešati, ker se nekatera med seboj kvarijo. Zlasti apnenih gnojil ne smemo mešati z gnojili, ki vsebujejo amonijak ali lahko topljive fosfate. Le malo gnojil lahko brez skrbi mešamo. Tvornice umetnih gnojil izdelujejo že mešana gnojila, ki vsebujejo vsa štiri hranila: dušik, fosfor, kalij in apno.

Važno za dedne kmetije! Postava o dednih kmetijah predvideva, da sme justični minister sporazumno s kmetijskim na prošnjo, ki jo je lastnik dedne kmetije vložil vsaj tekom 6 mesecev, odrediti, da prevzame dedno kmetijo kdo drugi namesto postavnega dediča. Za minulo leto je še posebej predvideno, da sme bivši lastnik dedne kmetije ministru predlagati svojega, po postavi nepredvidenega dediča, vendar mora vložiti prošnjo vsaj do 30. junija 1940. Kdor torej s postavnim dedičem ne bi bil iz stvarnih razlogov zadovoljen, naj se takoj obrne na okrajno kmečko zvezo, da mu sestavi tozadevno prošnjo.

Nakaznica za mletev. Kmetje, ki imajo le še malo svojega zmletega žitnega pridelka, smejo pri pristojni občini takoj zaprositi za nakaznico za mletev. Nakaznice se bodo izstavljale do 28. julija 1940.

Oves morajo oddati vsi posestniki, ki so ga pridelali nad svojo potrebo. Vsaj do konca februarja odpremijo 3 četrtine odvišnega pridelka in do 15. aprila pa še ostalo četrtino. Posestniki, katere ta ukrep zadene, so bili že obveščeni.

Pridelovanje konoplje. Še leta 1878 se je na ozemlju sedanje Nemčije obdelalo 132.350 ha zemlje s konopljo, v letu 1932 pa samo še 4900 ha. V letu 1936 se je obseg zvišal spet na 60.000 in v letu 1938 na 76.000 ha. V tekočem letu mora biti namenjenih konoplji vsaj 100.000 ha in od teh jih bo zmogla Južna marka 1500 ha. Kdor se hoče oskrbeti z domačim prtom in oljem, bo letos mislil na konoplje. Podrobnosti in ugodnosti pridelovanja konoplje nudijo krajevni kmečki vodje.

Kako je z razdelitvijo jajc. Velja postava, da smejo zbirati jajca samo določena podjetja ali osebe. Vsaj enkrat v tednu se jajca sortirajo in označijo s posebnim znakom. Najboljša jajca nosijo označko S, velika A, srednja B,

navadna C in manjša D. Jajca pod 45 g, umazana ali nadrobljena, krvava, črno-gnila jajca se ne smejo oddajati. Podjetja, ki jajca oddajajo, morajo jamčiti za dobro, nepokvarjeno blago. Jajca, ki se uporabijo v domačem gospodinjstvu, so seve izven kontrole in postave, vendar se sme uporabiti samo 1 jajce na teden in osebo.

Sladka lupina za lahko zemljo. Med najhvaležnejše krmske rastline spada pri nas še nepoznana sladka lupina. Služi za zeleno krmo, ensiliranje, za sušenje, izzorela pa daje zrnje, ki je sijajna piča pri pitanju, in sladko slamo. Bivša Avstrija se je dolga leta pogajala z Nemčijo, da bi dovolila uvoz njenih semen, a so se pogajanja zavlačevala. Suha, na apnu ne prebogata zemlja daje ob skrbni obdelavi visok pridelek. Kdor bi se za ta sadež zanimal, naj stopi do krajevnega kmečkega vodje.

Pridelovanje koruze svetujemo. Koruza je radodarna s pridelkom zrnja in slame. Ob srednji letini se na hektar lahko pridelata 28 stotov ječmena ali 30 stotov ovsu, koruze pa celih 46 stotov in več. Uspeva tudi na prav bornih zemljah in ji ne škodujeta ne mraz ne vlaga. Cena je določena trenutno na 29 mark za stot. Ker nudi koruza i prehrano ljudem i živini, je njeno pridelovanje še posebno hvaležno. Kdor je bo letos sadil več ko običajno, bo storil prav.

Celovške živinske cene začetkom februarja. Voli A 0.87—0.91, B 83, C 70—73, D 56 pf za kg žive teže. Biki A 87, B 70—73, C 63 pf, krave A 85, B 70—77, C 50—65, D 46, telice A 87, B 79, C 60—69, D 40—52 pf. — Svinje (150 kg in več teže) 1.17 RM, 135 do 149.5 kg 1.15 RM, 120 do 134.5 kg teže 1.13 RM, 100 do 119.5 kg 1.09, 80—99.5 kg 99 pf. Pitane špearice 1.15 RM za kg žive ceže. — Teleta 1.10—1.40, ovce 0.80 RM za kg.

Zanimivosti iz vsega sveta.

Najdražje jabolko sveta. Adamova jabolka smatrajo za najdražji plod te vrste na svetu. V Evropi ga najdemo le v nekaterih krajih Grčije. Zanje se plača okrog 40 mark za komad. Jabolko je grenko. Njegova vrednost je v tem, ker služi za parfimiranje. Debela skorja je nežna, duh, ki ga daje eno samo jabolko od sebe, zadostuje, da ostane prijetna dišava več tednov v veliki sobi. Adamova jabolka so tako draga zato, ker potrebuje plod več let, da dozori.

Prebivalstvo glavnega mesta Italije — Rima — zelo naglo narašča. Po uradni statistiki je bilo v Rimu koncem leta 1939 1.327.126 prebivalcev. V preteklem letu se je število prebivalstva v Rimu povečalo za 50.000 oseb, skoraj ravno toliko tudi predlanskim.

Z elektriko so zdravili že pred Kristusom. Prvi zdravnik, ki je vedel za zdravilno moč elektrike, je bil Rimljan Skribonij. Skribonij je predpisoval 48 let pred Kristusom bolnikom z revmo in kroničnim glavobolom — električne ribe. Te električne ribe, za katerih moč je vedel, so morali bolniki polagati na telo. Pravi električni tok so začeli v zdravstvu uporabljati šele v novejši dobi.

Delfin v sladki vodi. Te dni so delavci električne centrale na Krki v Dalmaciji ubili pod slapom reke Krke velikega delfina, ki je tehtal 120 kil. Zanimivo je, kako je ta delfin prišel skozi dolgi kanal do slapa in kako se je počutil v sladki vodi.

Po desetih letih spregledala. V okolici Mionice govorijo te dni samo o ne navadnem, ozdravljenju, ki se je pripetilo v mali vasi Brezdje. Pred desetimi leti je danes 65 let stara kmetica Milena Stanojevič po hudi bolezni popolnoma oslepela. Čeprav je težko prenašala to hudo usodo, vendar ni obupala. V otroški veri je upala, da bo Bog uslišal njene prošnje in ji spet daril vid. Pred dvema mesecema je imela Milena čudne sanje. Prikazal se ji je star mož in dejal: „Nemaži si svoje oči z oljem iz svetilke vaše cerkve. Stori to 40krat in spet boš videla.“ Vsa ve-

sela je zjutraj žena pripovedovala svojim domačim, kaj se ji je sanjalo. Na njeno prošnjo so ji prinesli olja iz cerkve in žena si je vsak dan z njim mazala oči. In res: petinštirideseti dan je spregledala na eno oko, petdeseti dan pa tudi na drugo.

Par za smeh

Ženina bolezen. — „Ali je res tvoja žena zbolela. Ali zelo trpi?“ — „Pa še kako, zdravnik ji je namreč prepovedal govoriti.“

Odkritosrčne sosede. — „Moj sin bi se rad priženil v boljšo rodbino.“ — „Temu se res ni treba čuditi, vsak ima rad spremembo.“

V šoli. — Profesor: „Anonimen pravimo človeku, ki noče, da bi prišlo na dan njegovo ime.“ (Srdito): „Kdo mi je vrgel košček papirja v glavo?“ — Glas od zadaj: „Anonim, gospod profesor!“

Urednik: Dkfm. Vinko Zwitter, Klagenfurt, Achatzelgasse 7. — **Upravnik:** Joško Suppanz, Klagenfurt, Klausnerring 26. — **Založnik:** Politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem. — Tiskarna J. Leon sen., Klagenfurt, Domgasse 17. — Veljavna je inseratna tarifa 1. —

Hranilnica in posojilnica v Celovcu, reg. zadruga z neomejenim poroštvom.

Vabilo

na redni letni občni zbor, ki se vrši v četrtak, dne 29. februarja ob 9. uri dopoldne v posojilničnih prostorih Paulitschgasse 7.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora,
2. Poročila načelstva in nadzorstva,
3. Odobritev računskega zaključka in bilance za poslovno leto 1939,
4. Volitve,
5. Slučajnosti.

Zadružniki, prijazno vabljeni!

(3)

Načelstvo.